

Loodushariduse õppeprogramm

Tutvumine talumetsaga (4.-6. klassile Viljandimaal)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada mitmekesist talumetsa ja õpetada turvalist säästlikku käitumist ning jätkusuutlikku hoidu.

Programmi sihtrühm: 4.-6. klass, eesti õppekeel, kuni 25 õpilast, suuremat gruppi käsitletakse vajadusel ja kokkuleppel kahe klassina ning kaasatakse täiendav juhendaja.

Programm kestab 3 tundi ja sobib läbimiseks igal aastaajal. Vahendid õpperetke juhendaja poolt.

Programmi viime läbi Uuealle talumetsas Viljandimaal Kolga-Jaani lähistel. Tegemist on ligikaudu kümne hektari suuruse keskkonnasõbralikult majandatava PEFC sertifikaadiga talumetsaga, mille majandamisel arvestatakse püsimeetsanduse põhimõtteid. Metsas on erinevas vanuses puud ja mitmekesised looduskooslused. Uuealle on üle 140 aastase ajalooga maaüksus Viljandimaal. Õppeprogrammi läbiviimise saab kohandada ka liikumise erivajadusega õpilastele.

Vajalik varustus: tavapärase aastaajale vastav õuejalats või matkajalats ning ilmale vastav riietus. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks looduses.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimaldada õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi erinevatest metsatüüpidest, metsa eluringist ja inimtegevuse mõjust; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata kooli õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende märkamist ja rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest. Õppeprogrammis tutvustatav seotakse osaleva klassi ainekavaga riikliku õppekava baasil (nt 4. klass – taimed ja loomad inimese elus, puu vaatlus eri aastaegadel, inimese sõltuvus loodusest, elu erinevates keskkonnatingimustes; 5. klass – vesi, loomade kohastumised, õhk, õhu saastamine, asula, keskkonnatingimused; 6. klass – mets elukeskkonnana, metsatüübid, elurikkus, tasakaal, inimese mõju, loodus- ja keskkonnakaitse).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi, säästvat looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi koostamisel oleme seostatult käsitlenud loodus- kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda ning kujundanud sisult tervikliku teaduspõhise programmi, mis sisaldab eesmärgipäraseid ja programmi eesmärkide saavutamist toetavaid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid, kohandades tegevused vastavale sihtrühmale.

Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

1. **Ohutus looduses** (15 minutit). Koguneme metsaservas endises taluõues ja vaatame, mida enda ümber näeme. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel.
2. **Tutvumine metsaga** (40 minutit). Läheme metsa – käime erinevates kasvukohatüüpides, räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas arengujärgus olevaid puid ja metsapõlvkondade vaheldumist ning erinevaid looduskooslusi. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa.
3. **Inimtegevus metsas, säästlik metsamajandamine** (40 minutit). Arutleme inimtegevuse mõju üle praktiliste näidete varal. Vaatame, kuidas on metsa majandatud nii, et elupaigad oleksid kestad. Istutame puid. Jaguneme väikesteks gruppideks ja iga grupp istutab ühe puu (kask, tamm, kuusk vms).

4. **Mets kui virgestus- ja puhkeala** (40 minutit). Teeme erinevaid aktiivtegevusi metsas, muuhulgas näitame, kuidas saab rakendada koolis erinevates ainetundides õpitut loodusobjektide peal. Tunnetame metsa ja metsapaus. Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme metsa. Kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Haistmis- ja maitsemeelt rakendame taimetee nautimisel. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.
5. **Teadmiste süstematiseerimine, kokkuvõte ja tagasiside** (40 minutit). Lahendame praktilisi ülesandeid ja rakendame omandatud teadmisi küsimustele vastamiseks. Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest.

Õppekeskkond

Uuealle talumets Viljandimaal Kolga-Jaani lähistel on valitud õpperetke eesmärki silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks. Õppeprogrammi viime läbi PEFC sertifikaadiga erametsas, kus on erineva vanusega looduskooslused. PEFC-sertifitseerimine näitab, et mets on majandatud vastutustundlikult ja oluline on sotsiaalsete, kultuuriliste, keskkonna ning majanduslike hüvede hoidmine ja säilitamine. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus olnud oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (10 ha) on looduses eristatav ning piiritletud põldudega. Õpiõue käigus läbitakse ligikaudu 3 km ning õpiõue teemapunkte käsitletakse vastavates teemapunktides rajal.

Juhendajad

Õppeprogrammi peamine läbiviija on Raul Savimaa, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal ning 2022 Eesti Maaülikooli täiendkoolituse kursuse loodusturismi alal. 2020. aastal läbinud SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolitused „Mets ja kestliku arengu haridus“ ning „Sood ja kestliku arengu haridus“ ning Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolitused „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed tõed ja väärmõisted“ (2020. aastal), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020. aastal), „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021. aastal) ja pärandkooslustest (2022. aastal). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitse, metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suuremate rühmade või mitme klassi korral kaasatakse vajadusel täiendavad sobivad juhendajad.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb soovi korral omal äranägemisel kõikides moodulites.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust arutada kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist tagasisidet ja parendusettepanekuid.

Programmi kirjeldus koostatud veebruar 2020, uuendatud aprill 2022.

Programmi koostaja: Uuealle talumets ja õpiõu, SelgeSiht Loodushariduskeskus (SelgeSiht OÜ)

telefon 5918 8000; e-post uuealle@uuealle.ee.

<https://selgesiht.eu/loodushariduse-oppeprogrammid-viljandimaal/>

SelgeSiht OÜ

Reg. 14602228

Iva 12 Tallinn 12618

telefon 5918 9000; e-post loodusharidus@selgesiht.ee

<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis „Läbimõeldud programm“, märgis nr 459.